מאמרי חסידות

מאמר ד"ה

יאר ה' פניו

מכ"ק אדמו"ר הזקן

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

המאמר מאד מוקדם

ונראה שהוא משנות

תקנ"ז – תקס"א

יו"ל לראשונה מכת"י מעתיק

כ"ו שבט תשפ"א

נערך ע"י עקיבא שבריק

Spreading the waters from the spring of the Holy Baal Shem Tov requires much time, effort and great detail.

We need your financial support.

To donate via Paypal or Zelle please use the links below:

לתרומות והנצחות

http://paypal.me/ashavrick

Zelle – ashavrick@gmail.com

To be added to the weekly email, please contact me at: Ashavrick@gmail.com

מאמר יאר ה׳ פניו

מכ״ק אדמו״ר הזקן

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

יאר[1] ה׳ פניו אתנו סלה, באור פניך נתת לנו ה׳ אלקינו כו׳. דיש בחינת באור פני מלך חיים, ולנו נתן אור פניו ממש. דהנה פניו הוא הארת פנים, חכמת אדם תאיר פניו. וענין הארת פנים, הוא תענוג. דהנה באמת, כל הדברים נמשכים מתענוג, ואין לקרותו אפילו בשם רצון, כי תענוג הוא עצמיות, [כשעצמותו שלם, ואינו חסר לו כלל הוא], ומתענג, ואין שם שום רצון. [כי אם היה רצון, לאיזה דבר שחסר לו, לא היה תענוג]. רק, משם נמשך הרצון, ומהרצון נמשך כל הדברים וכל כחות הנפש.

אך הכל, מרישא לסיפא, נמשך מתענוג, ונקרא התכללות, כי שם הכל בכללות. כך כל בריאת העולמות, עיקרא ושרשא דכולא הוא, כשמן הטוב על הראש, תענוג העליון, שלמעלה מרצון, ונקרא עתיק, וממנו נמשך הרצון המקיים כל העולמות. ונקרא עתיק יומין, לשון נעתק, כמו שכתוב, המעתיק הרים כו׳. כי להתהוות העולמות, באמת, נמשך מעצמותו. כי מאור פני מלך חיים, אי אפשר להתהוות [כל כך שינויים], שמים וארץ, דומם צומח חי מדבר.

וביאור הענין, כי הנה התפשטות החיות של כל העולמות, הוא לפי ערך הכלי המקבל, לזה כך, ולזה כך. אך קיום כל העולמות, כל הכלים, ולמה כלי זה כך, [וזה כך], נמשך מסובב כל עלמין דייקא. דבאמת, יש סובב, וסובב דסובב. אך סובב כל עלמין, הוא דבר שאינו בגדר עלמין כלל, ולית תפיסא שם. ונקרא סובב, שהוא כמו למשל, אדם שמחזיק הכלי, וסובב אותה בידיו, שלא תפול, או שמשפיע שכלו לקטן, וכי האי גוונא, ומדבר בזה ועושה. הנה, המקיימו, הוא רצונו. ועיקרו, נמשך מתענוג. שלכן נתהווה הרצון. וכשנשלם הדבר, נמשך משורש התענוג, שמחה למטה.

כך כל העולמות, אצלו יתברך. שהשמים ושמי השמים, לא יכלכלוך. אפס בלעדו, אין עוד, לית מחשבה תפיסא ביה כלל כו׳. אין ערוך לו, שיתהווה ממנו בריאה יש ודבר. אין ערך, שאין תופס מקום כלל. עיקרו, נמשך מתענוג. רצון המקיימו, סובב כל עלמין. מתחת זרועות עולם, תולה ארץ על בלי מ״ה, למעלה מחכמה, והוא רצון, עוטה אור כשלמה. אלא שהתפשטותו הוא על ידי חכמה, כמו שכתוב, ה׳ בחכמה יסד ארץ,

[1] המאמר נדפס כאן לראשונה מכתב יד מעתיק.

פירוש ארץ, חפץ, תענוג עליון, נתייסד על ידי חכמה, שצריך להעביר על ידי חכמה, כולם בחכמה עשית, על ידי חכמה. ולא שמחכמה נעשה עולמות. וזהו אתה עשית את השמים ואת הארץ, אתה בעצמך, כמו שהוא עלה בחפץ לפניו לברוא העולמות, עלה ברצונו הפשוט כו׳, להתלבש, בעשרה מאמרות נברא העולם, בחכמה יסד ארץ, כונן בשמים בתבונה, יסד ארץ על מכונה. ולפי ערך הכלי, אתה מחיה את כולם.

והנה באמת, איך נתהווה ממנו כל העולמות. אשר באמת, אין ערוך לו, לית מחשבה תפיסא ביה כלל, אפס בלעדו, אין עוד כו׳, להתוות ממנו עולם ומלואה, הסתרת פניו, וישב הוי״ה מלך לעולם. אף שמגביה לשבת, מכל מקום, המשפילי לראות בשמים כו׳, בשמים ובארץ, לא בדרך השתלשלות מעילה לעלול. והנה, באדם גשמי, שייך לומר שנמשך מתענוג, כי דבר זה שייך אצלו, והוא נוגע לעצמותו, כמו אכילה ומלבושים, או שמתפעל מדבר מה. אך אצלו יתברך, הכל כלא, אין ערך, אפילו בחינת חכמה וכל המדות, ואינו מתפעל, כי לא חשיבין, ואפס בלעדו כו׳, ואין לומר בו אפילו בחינת טוב, כי טוב ומטיב שייך באדם, מערך לערכו, או שמקבל טוב מחבירו, משפיע לו טוב. [אבל בו יתברך, שבאמת, לפניו אין עוד, למי הוא מטיב וממי מקבל].

אך באמת, כתיב, המחדש בטובו כו׳ מעשה בראשית, ששת ימים תעשה מלאכתך, בחינת שש קצוות, שכולם אין ערך לו. אך מחדש בטובו, דייקא טוב שלו, בטובך הגדול, שלמעלה מתפיסא. אך עיקר הכוונה, שנתהווה מאין סוף ברוך הוא כו׳, כנזכר לעיל, עולמות וברואים כו׳, כנזכר לעיל, הוא יהי כבוד ה׳ לעולם ישמח ה׳ במעשיו. שכבוד ה׳ יהיה לעולם, על ידי ישמח ה׳ במעשיו, ישראל עלה במחשבה, יעקב חבל נחלתו. שבמלאכים, בריאתן, הוא בחינת זיו, על ידי מסך מבדיל שבין עולם לעולם, אין ערך לו יתברך. אך ישראל, בחינת נשמתם, בוקע [המסך ועובר הפנימיות עצמו] מדלג על ההרים, בחינת דילוג, שנמשכים ממקור החיים, כי עמך מקור חיים, כשמן הטוב שבלחישו, [דהיינו שאינו חסר לו כנזכר לעיל], תענוג עליון, עצמיות ממש.

והנה ענין כבוד, הוא כמו שאמר, רבי יוחנן קארי למאני, מכבדותא, נמשך מהם כבוד. והנה, שני מיני כבוד. שלמטה, מסטרא דילן, נדמה לנו ואומרים, שלמעלה הוא הכבוד, שכולם בטלים אצלו, יוצר משרתים כו׳. אך באמת, למעלה, כמו שנראה שם, אומרים איה מקום כבודו. שאצל עצם הכבוד, אין זה כבוד כלל, לומר שהם בטלים, כי מה מקום תופסים אות אחד. ביו״ד נברא, זיו ממנו, הארה דהארה. ונגדו, אין עוד ממש. הושיט אצבעו קטנה, מדת מלכותו יתברך, ושרפן כו׳. והוא כמו למשל, אם אומרים לקטן, דבר שכל, ונתפעל מזה, ובטל הוא להגדול. ואם היה מראה לו כל שכלו, מה מקום הוא להתפעלות זה, מזה השכל, אינו כלום ממש, ודי למבין.

אך עיקר הכבוד, מלא כל הארץ כבודו דייקא. והענין, כד אתכפייא סטרא אחרא, אסתלק יקרא דלעילא. דענין תענוג, הוא כשעצמותו לא היה אצלו, ואחר כך, שב אליו, מתענג. וכן כי האי גוונא, כשהיה בחשך, ונעשה טוב, נעשה תענוג. כך באמת, הנה כל השגות שמשיג, שהכל בטל, שזה בטל, וכן זה וזה כו׳, אין זה כבוד כלל לו יתברך, כי [הלא אפילו] הביטול [גופיה], שהם בטלים, אינו כבוד אליו כלל, כנזכר לעיל באריכות. אם כן, [כל שכן] מה שמשיג, אין זה כבוד לו מהשגתו, ובפרט ישראל עם קרובו, שאין כבוד אלא מרחוק, ולא מקרוב.

אך באמת, כל עיקר [הכבוד], הוא כד אתכפייא סטרא אחרא, וזהו כל ענין עיקר התפילה, כד אתכפייא. לא שמחמת השגתו ומדותיו, נמשך הביטול, כי מה תופס מקום כלל, ומה אלקות נתפס בהשגתו ולבו שלו, כי השמים ושמי השמים לא יכלכלוך, אין ערך לו. אך עיקר ההשגה, לאתכפייא סטרא אחרא. אם תבקשינה ככסף כו׳, [כמחפש אוצר, שחופר סביבותיו], אז תבין יראת ה׳, [היינו ביטול, שהוא אתכפייא הצד השני].

והענין הוא, כי באמת, ישראל, מקורו נמשך ממקור החיים, מקור כל העולמות. ובהשגתו בתפלה, אתכפייא סטרא אחרא, שיפול רצון הסטרא אחרא, ממילא נתגלה עצמות אלקות. והענין, כשם שאין בלבך אלא אחד, כך אין בלבינו כו׳. שהוי״ה אחד שבלבינו, הוא אחד שבלבך. וזהו החילוק שבין ישראל למלאכים, כי הם בטלים מכח השגתם, שרואים ומשיגים תענוג אלקות, בטלים לזה, כמשל עבד, שמשיג גדולת מלך, ובטל אליו. ובנו של מלך, בטל אליו, מכח עצמותו. פירוש, שבשכלו רואה על העצם, ובטל אל המלך, אף בשכל קטן משל עבד. אך, שכוונתו, מכח העצמות. וזהו עבודת ישראל, לאכפייא לסטרא אחרא.

והנה תחילה צריכה מרירות, שאין אשה כורתת ברית, אלא למי שעשאה כלי. והנה ענין ברית, הוא כמו שכתוב, אם לא בריתי יומם ולילה, חוקות שמים וארץ לא שמתי, שהוא יחוד סובב כל עלמין בממלא כל עלמין. כי כל בשמים ובארץ, דאחיד בשמיא וארעא. ועל ידי מרירות, עושה כלי, ומעורר על ידי אתכפייא סטרא אחרא שלו, תענוג עליון. כמשל בן המלך, ששב למלך, נתהווה תענוג וכבוד. כך עצמותו ומהותו, ששב למעלה, נתהווה תענוג וכבוד מזה, שבכחו יכול לעשות היפך רצונו, וכופה הסטרא אחרא, ושב למלך כו׳. ועל ידי התפלה דאתכפייא סטרא אחרא, עד רום המעלות, שרואה בהשגתו, שהכל כלא, ואין עוד, ואינו רוצה שום דבר, כמו שכתוב, למען תזכור יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך, להביא לימות המשיח, שכל החיות, אפילו לימות המשיח, הכל מצר לו, ורוצה הכל למקורו. ואתכפייא סטרא אחרא, עד רום המעלות, ובא למקור העליון, תענוג העליון, בחינת למען יזמרך כבוד ולא ידום, אלקים אל דמי לך, ונתהווה מזה שמחה, ישמח [ה׳] במעשיו, וירא פניו אתנו סלה,

בחינת מי לי בשמים כו׳, כלה שארי ולבבי. כשם שאין בלבך אלא אחד, כך אין בלבינו כו׳. כי כשבא למקור העליון, על ידי אכייפא, עד רום המעלות, ממילא נתהווה שמחה וכבוד, ויאר פניו אתנו, ונתגלה בנו מקור העליון ממש, שבנו ובקרבינו ממש, הוא אהבה רבה, נקודת מלכות.

וזהו שהתפילה נקרא תרעא לאעלא, זה השער לה׳, פתחו לי כחודא של מחט, כמו שער, שעל ידו בא לבית, בחינת מעביר. כך כל ההתבוננות, הנה זה עומד אחר כתלינו, זה וזאת, לא מתפרשין לעלמין, בחינת ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין. אלא שהכותל מפסיק, והוא בבחינת מקיף. ועל ידי אכפייא סטרא אחרא, עד רום המעלות, על ידי תפלה, שרואה כל המלאכים, מקבלין דין מן דין, ונותנם רשות זה לזה, כי ביטולם על ידי השגתם, ולכן זה משיג כך, וזה משיג כך. אך אהבת עולם אהבתנו הוי״ה אלקינו ממש. הוי״ה אלקינו הוי״ה אחד. הוי״ה שהוא מיוחד, הוא אלקינו ממש. ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. שעיקר כוונתו, שיהיה כבוד ה׳ לעולם, ונמשך מזה ואהבת, מהוי״ה אלקיך, ממקור העליון. וישא אהרן את ידיו לעם, ויברכם, בכל לבבך, בשני יצריך, כיון שמהסטרא אחרא, בוער לו יתברך, וזהו כל לבבך דייקא, נקודת הלב, אהבה רבה, כי הוא חייך. כי כשמגיע למקורו, ושם כחשיכה כאורה כו׳, ובאמת, הכל ממנו, והכל עצמותו, אלא שנתגשם מאד.

וזהו עד כאן מצות כוונה, שמכוון כנזכר לעיל, לאכפייא סטרא אחרא, ורוצה שיהיה למקורו, לעצמותו ממש, ולא לרצון האחר, רק למקורו. יונת בחגווי הסלע לבבתני אחותי כלה, ואכפייא סטרא אחרא, עד רום המעלות, שבא למקורו ממש, ויאיר פניו אתנו ממש. מכאן ואילך, מצות קריאה ומעשה, כמו למשל, דבר שאני אוהב, מדבר אני בה, ועושה באהבה. כך, על ידי הארת פנים, אהבה רבה שנמשך לנו, נמשך גם בדבור ומעשה. וזהו שכל הציצית בקריאת שמע, נגד הלב, [שמהלב נמשך המצות מעשיות כנזכר לעיל].

והיו הדברים האלה אשר אנכי, מי שאנכי, מצוך, לשון התקשרות. וידבר ה׳, שנעשה ממאמר בלחישו, דברות בקול והכרזה, בעשר דברות. כי זה עיקר המכוון, שיהיו סובב כל עלמין בממלא כל עלמין, בבריאה דייקא. וזהו זקן אהרן, כמו שערות, שאינו ערך לפנים. ועל כל פנים, ממנו הוא. וכשאינו רואה אותו כמו שנראה, אם כן, עצמותו ממש, הוא שיורד על פי מדותיו, מצות מעשיות, הנקרא לבושין. שמסטרא דילן, נקרא לבושים, שאין ערך לו כלל כו׳. ואצלו, נקרא מדותיו דייקא. שאצלו, כחשיכה כאורה כו׳.

והנה, בלא נקודת הלב, יש למלך שאר ענינים. ואינו ערך לו, שישפיל את עצמו בקלף וציצית גשמיים, רמ״ח מצות עשה, שחכמה בינה דעת נמשך בקדש והיה כי יביאך, בקלף גשמי. רק, מחמת שבן המלך בא למלך, נתערב עצמיות שלו בעצם המלך, שהכל אחד, מחמת שמחה, מכח עצמית שלו, ובא לבנו. ובמחשבה דיבור ומעשה של התורה, יורה דרך, איך להמשיך המלך. ובמצות, די לחכימא ברמיזא.

והנה, כל היום, צריך לבטל גם כן עצמותו, מכל וכל, בתורה. וזהו, אחר שמונה עשרה, שאומרים, מודים אנחנו לך, שאינו יודע כלל. כמו למשל, אם משיג את דבר הגדול. כמה שמשיג, כך הוא גדול בעיניו. אך הודאה, שאינו יודע כלל מכל וכל, שמוע מזבח טוב. וזהו נפשו כעפר לכל תהיה. שאחר שעצמותו נמשך לכאן, מבטל נקודת לבבו, כמו שהוא נמשך אצלו בתורה, שהיא עצמותו ממש, כנזכר לעיל, ולא יהיה לו שום רצון, שכל רצונו בטל בתורה, בטל רצונך מפני רצונו. ובאמת, גם כל היום, יהיה כלה שארי ולבבי, אך בתורה, ולא ישאר מהרצונו כלל וכלל ממש.

וזהו תתן אמת ליעקב, קרוב ה׳ לכל קוראיו, אשר יקראוהו באמת, שהוא נקודת הלב, ביעקב, יו״ד עקב. וזה ורב חסד, בחינת אהבה רבה, על ידי זה, ואמת, הוא תורה. כי מצד אמת, אמת אמר, אַל יברא. רק, על ידי חסד ורב חסד, משפיל את עצמו בתורה ומצות גשמיים, כנזכר לעיל. וזהו באור פניך, בהארת פנים, תענוג העליון, שמעוררים, נתת לנו ה׳ אלקינו, שיהיה אלקינו ממש. ואחר כך, תורת חיים כנזכר לעיל, ואהבת חסד, אהבה רבה כנזכר לעיל.

סליק.